

سُورَةُ اللَّيْلِ ﴿٩٢﴾ LEYL SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Leyl sûresi Mekke'de nâzil olmuş. 21 âyet, 71 kelime, 310 harften ibarettir. Geceye yeminle başladığından "Leyl" denilmiştir. Bu sûrede insanoğlunun iki zıt davranışından; cömertlik ve cimrilikten bahsedilir. İmânlı olmakla cömertlik, imânsızlıkla cimrilik adeta eşlendirilmiştir. Kurtuluş Âllâh-û Teâlâ'nın rızasını gözetenlerindir.

Bu sûre-i celilelinin sebep-i nüzülü; Ebu Bekir Sıddık Radyalr lâhû Anh ile Ümeyye bin Halef ve onun cimriliği ve küfrü hakkında nâzil olmuştur. Ebu Bekir Sıddık Radyallâhû Anh sahavette nihayete yetişmiş, Ümeyye bin Halef de rezalette nihayete yetişmiş bir adamdı.

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ 1-

(Yemin edilen şeyin, Cenâb-ı Hak tarafından beyân edilenin, inandırmak için değil, yemin edilen şeyin ehemiyetine binâen bildirilmesidir.) Karanlığı ile etrafı örttüğü zaman gece hakkı için,

وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ 2-

Açılıp ağardığı, (gecenin karanlığı) âleme ışık verdiği dem,

gündüz hakkı için. Bunda hak; Güneşin vahdetle aydınlanıp İsu lâm'ın ortaya çıkışına işaret vardır.

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۝۳

Ve erkeği, dişiye yaratan o büyük kudret sahibi yaratıcıya. Erkek ve dişiye halkeden hakkı için.

إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّىٰ ۝۴

Ey insanlar sizin çalışmanız, işiniz birbirinden farklıdır. Kimi imân, itâat ve iyilikler gibi hayır ve hidâyet. Kimi küfür, isyân ve köe tülükler gibi şer ve sapıklıktır. Hayra koşan, şerre koşandan ayrılır.

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ۝۵

Fakat her kim malından Âllâh'ın emri zekâtı vermiş, darlık gününde yoksullara yedirmek, Müslümanları düşmanlara karşı saavunmak ve desteklemek için hayır yollarına sarfedip harcamış ve korunmuş, takvâ yolunu tutmuş, Âllâh'tan korkup itâat yolunu tutarak kendini dağınıklıktan, fenâlıktan, yasaklanmış şeylerden sakındırmış, Âllâh'ın korumasına girmiş.

وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ۝۶

Sözün en güzelini (Kelime-i Tevhid'i veya Cenneti, yahut infak ettiği malın mukabili Va'di İlâhiyi) tasdik ederse.

فَسَيَسِّرُهُ لِيُيسِّرَ ۝۷

Biz, onu en kolay yola muvaffak, başarılı kılacağız. Beled sûresinde geçtiği üzere başkaları için aşılmaz, zor, sarp bir yokuş olan hayır yolu, onun için en kolay yol olacak. O, bu zorlukları kolaylık-

la aşacak. Hayır işler yapmaya kolaylıkla muvaffak olup rahat ve mutluluğa erecektir.

وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ۙ-8

Fakat cimrilik etmiş, malını kıskanıp da farz olan zekâtı vermedi. *وَاسْتَغْنَىٰ* İstiğnâ etti imândan, imâna yanaşmadı, sevâbını aramadı yâni Âllâh'tan korkmadı.

وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ۙ-9

En güzel kelimeyi yalanlarsa; ihsan sahibi kişileri bekleyen akıbetin daha güzel olacağı hakikatına yalan demiş, ihsanın korunmanın faydası yoktur diyerek, sonuç hakkında kötümser olmuş ise.

فَسَنِيْرُهُ لِّلْعُسْرَىٰ ۙ-10

Biz de onu, en zor yola hazırlayacağız. Ateşe girmek gibi en zor ve en güç akıbete götüren yola hazır kılacağız. O zorluğu yemeyecek zorluklar, onun tepesine binecektir.

وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ ۙ-11

Öylesi çukura yuvarlandığı zaman, malı kandisine hiç fayda vermez. Mal, onu kabre yuvarlanmaktan, helâk olarak aşağıların aşağısına gitmekten kurtaracak değil, aksine azap ve zararını arttıracaktır.

إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ۙ-12

Doğru yolu göstermek muhakkak bize aittir. Âllâh'ın hidâyeti olmayınca siz, kendiliğinizden onu yapamazsınız. O'na göre hidâ-

yeti kabûl ettirip de hak ve hayır yoluna girmek de sizin dilemenize bırakılmıştır.

وَأَنَّ لَنَا لِلْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ -13

Şüphesiz ahiret de dünya da bize âittir. O ne dilerse öyle olacaktır. Hidâyet O'nun hidâyeti, asıl irâde O'nun irâdesi, hüküm O'nun hükmüdür. O'nun iradesi, hidâyeti, hükmü aksine hareket etmek isteyen ârzu, dilekleriniz, hükümleriniz hep sapıklıktır.

فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ -14

(Ey insanlar) işte size bir uyarı yaptım. Bir ateş haber verdim ki alevlendikçe alevlenir, köpürdükçe köpürür. İşte o Âllâh-û Teâlâ'ya isyân edenlerin cezâsıdır.

لَا يَصْلِيهَا إِلَّا الْأَشْقَىٰ -15

Ancak o cehenneme atılacaklar, "Eşkâ" olan imân etmeyenlerdir. En bedbaht olanlar yaslanır.

الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ -16

O ateşe ancak yalanlayıp yüz çeviren kötüler girer. Doğruya yalan demiş, iltifat etmemiştir ki işte bu kâfirdir.

وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَىٰ -17

En takvâlı olan; Âllâh-û Teâlâ'dan korkan yâni hem küfürden hem de günâhtan korunan. En mütteki ise o ateşten uzaklaştıkça uzaklaştırılacak, çok uzaklaştırılacaktır. Çünkü o, ona yaslanıp kalmak şöyle dursun asla girmeyecek, üzerinden kolaylıkla geçip cennete girecektir.

الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ج-18

O müttakiler ki malını veriyor ve onunla günâhlardan temizleniyor. Feyz alır, kurtuluşa erer. Âllâh katında temizlenip artmak üzere malını verir.

(Bu âyet-i kerime, Ebu Bekir Sıddık Radiyallâhû Anh hakkında nâzil olmuştur. Bir yahudi (Übey bin Halef) Bilâl-i Habeşi Radiyallâhû Anh'ı kölemdir diye zaptetmişti. Çalıştırır, zahmet verirdi. Bilâl Radiyallâhû Anh'ın ise kâlbinde aşk ve muhabbet vardı. Biliyordu ahirzaman peygamberi gelmiş, gidip görüşmek istiyor. Yahudi ise onu bırakmazdı. Azaplandırır, dayak atardı. Ebu Bekir Radiyallâhû Anh'ın da yolu oradan geçiyor. Bir aşıkın sedâsını işitiyor. "Ehad Ahmed" diyordu. Yahudi ise kızılıyordu.

Bunun üzerine Ebu Bekir Sıddık Radiyallâhû Anh, nasihat ediyor Bilâl Habeşi'ye. "Sen biraz sabret, kendini gösterme, seni alırsın" diyordu. Fakat nasihatın faydası olmuyor. Bilâl-i Habeşi'ye aşk ve muhabbet galebe edince, o yine "Ehâd Ahmed" diyordu.

Ebu Bekir Sıddık gitti, Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in huzurunda O'na arz etti, dedi. "Efendim size âşık olan Bilâl adında birisi var. Ehad Ahmed diyor, yahudi ise ona dayak atıyor." Bunun üzerine Ebu Bekir Sıddık'a diyor; "yahudiye git, onunla pazarlık yap. Benim mevcudum yetmezse kalan miktarı sen üzerine koy."

Ebu Bekir Sıddık, yahudiye gidiyor. "Sen niye buna zahmet veriyorsun?" O da demiş ki; "Sana ne, niye karışyorsun? Öyle ise "satmaz mısınız" deyince, yahudi de "satarım" diyor ve ilâve ediyor. "Senin Âmir adında bir kölen var. (Âmir, o zaman henüz imân etmemişti.) Onu bana ver, ben de bunu sana vereyim" diyor. Ebu Bekir Sıddık Radiyallâhû Anh da "peki verdim" diyor. Yahudi ciddi müşteri olduğunu anlayınca ilâve ediyor. Bu kadar da mal vereceksin deyince, Ebu Bekir Radiyallâhû Anh ona da razı oluyor.

Ebu Bekir Radiyallâhû Anh, Bilâl-i Habeşi'nin elinden tutup giderken yahudi elini çarparak sevinç gösterisinde bulunuyor. "Bir in-

san aldanır ama bu kadar da nasıl aldanır?” diyor. Ebu Bekir Sıddık Radiyallâhû Anh da “Sen ahmak bir yahudiymişsin. Eğer bilseydin ne mücevver olduğunu ne kadar çok kıymetli olduğunu, biz hepimizin neyi varsa onu verecektik. Sen aldandın da istemedin.” diyor.

Bilâl-i Habeşi Radiyallâhû Anh, Rasûl-û Ekrem’in huzuruna gelip oturuyor. Artık Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem’in kâlbir den, Bilâl-i Habeşi’nin kalbine ne geldiğini, biz onu ne tarif edebiliriz ne de anlayabiliriz.

19- وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَىٰ-

Onların iftira ettiği gibi, hiç kimsenin elinde bir ni’met yok ki karşılığı, mükâfatı verilecek olsun. Yâni hiç kimseye borçlu ve minnet altında kalmış değildir ki verirken ona karşılık olarak versin. Yahut herhangi bir kimseye verdiği vergiyi, ondan bir karşılık, bir mükâfat bekleyerek vermez.

20- إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ-

Onu ancak yüce Rabbinin rızasını aramak için verir, işin bu yönünü gözetir.

21- وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ-

Yemin olsun ki o muhakkak hoşnut olacaktır. Gelecekte gerçekleşeceğini bildirmek içindir. Rabbi de ondan razı olacak, rızası na erdirip onu razı ettiği kullarından kılacaktır.

Ve seyûcennebûhê’den itibaren sûre sonuna kadar olan âyet-i kerimenin, Ebu Bekir Sıddık Radiyallâhû Anh hakkında nâzil olduğu mervidir. Müşriklerin elinde ezâ gören köleleri satın alır, azâd ederdi.